About this entry

You're currently reading "Ok, Oğ ve Oğuz Damgaları," an entry on UQUS TÜRK

Yayımlandı: 21/08/2011 / 06:03

Kategori Ön Türkler, Damgalar ve Yazıtlar

Etiketler:

Ok, Oğ ve Oğuz Damgaları

OQ Türkleri, OQ damgasıyla temsil edilirlerdi. OQ Türkleri zamanla Hıristiyanlığı benimseyince bu OQ damgalarını kullanmaya devam etmişlerdir. Ön-Türklerin de kullandığı OQ damgası yönetim, savaşçı manalarına da gelmektedir. Ok ucu, ok bayrağı demek olan OQ kelimesi, Latincede kroçe (croce) şekline dönüşerek haç anlamında kullanılmıştır. Oysaki bu damga aynı zamanda DIŞ OĞUZU da temsil etmekteydi. Dünyanın dört bir yönünü gösteren artı işareti şeklindedir. OĞ damgası ise İÇ OĞUZU temsil etmektedir. Kiyüz evin/keçe çadırın kubbesi çangırağın motife dönüşmüş şeklidir. OĞUZ damgası ise her ikisinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Geçmişte kullanılan bu işaretler günümüze kadar halı, kilim. ağaç ve taşa uygulanmış biçimde süregelmiştir.

Orta Asya'dan Anadolu'ya Ok, Oğ ve Oğuz Damgaları

Ön-Türkler ile başlayıp, Saka, Hun, Göktürk, Uygur, Selçuklu, İlhanlı, Timur devri ile Osmanlı dönemini içeren sembol ve motif zenginliklerimiz hayli uzun bir süre içinde, yüksek uygarlıklar düzeyinde pek çok sanat eserinde uygulandığı görülmektedir. Bu eserlere bakıldığında, süslemenin ana unsurlarından olan ve sembollere dayanan motiflerin büyük bir özellik taşıdığı, hatta bezeme sanatının temelini teşkil ettiği bilinmektedir[1].

Türk sanatında kullanılan motiflerin, Türkistan'da (Orta Asya) ortaya çıkan Kara-tau/Karadağ kültürüne ait motiflerle büyük bir benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Türk motifleri ilk önce kayalar üzerine yapılan sembolik şekillerle başlamıştır. Milattan önceki asırlarda kayalara çizilen resimler tabiatta mevcut olanın aynen resmedilmesi şeklindedir. Bunlara eski Türkler cızık dediği gibi bilim dünyasında da petroğlif olarak adlandırılmıştır[2]

Fotoğraf: 1. Çizim: 1. Kazakistan Kaya Resimlerinden Örnekler

İlkel kaya resimleri ve petroglifler, Ön-Türk kültürünün kaynağı ve yaşam dili olarak günümüze kadar ulaşmış, Türk tarihinin önemli vesikaları olarak değerlendirilmektedirler. Söz konusu resim ve petrogliflerdeki bir takım sembolik şekiller, şemalar, Türk kültüründe önemli yer tutan damgaların mağaralardan başlayıp halı ve kilimlerdeki "motiflere kadar" uzanan gelişim sürecinin başlangıcını teşkil ederler[3]. Türk insanı birtakım ifadeler yüklediği çizgisel şekillerle anlatmak istediklerini önce kayalara, ardından dokumalara işlemiş, bu sembolik mana yüklü şekiller zamanla Türk yazı dilinin harflerine dönüşmüştür. Ön-Türkler kavramları ve düşüncelerini + 13/12 binlerden başlayarak yazılı kayaların paralelinde damga döneminden yazı dönemine olan evrim izlenebilmektedir. Ön-Türklerde yazı sistemi, damga (tamga) kavramı üzerine kurulmuştur. Bu çizgiler, lekelerle ifade edilen kendi içinde tam ve yeterli olan bir sistemdir. Sembol-resimdir. Her biri birer damgadır. Her biri ayrı bir kavramı ifade eden, hece okunuşunda birer sözcüktürler[4].

Bu damgaların sistemli bir şekilde kullanılanların başında OQ, OĞ ve OĞUZ damgaları gelir. OQ Türkleri, OQ damgasıyla temsil edilirlerdi. OQ Türkleri zamanla Hıristiyanlığı benimseyince bu OQ damgalarını kullanmaya devam etmişlerdir. Ön-Türklerin de kullandığı OQ damgası yönetim, savaşçı manalarına da gelmektedir. Ok ucu, ok bayrağı demek olan OQ kelimesi, Latincede kroçe (croce) şekline dönüşerek haç anlamında kullanılmıştır. Oysaki bu damga aynı zamanda DIŞ OĞUZU da temsil etmekteydi. Dünyanın dört bir yönünü gösteren artı işareti şeklindedir. OĞ damgası ise İÇ OĞUZU temsil etmektedir. Kiyüz evin/keçe çadırın kubbesi çangırağın motife dönüşmüş şeklidir. OĞUZ damgası ise her ikisinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Geçmişte kullanılan bu işaretler günümüze kadar halı, kilim. ağaç ve taşa uygulanmış biçimde süregelmiştir[5].

Fotoğraf: 2-3. Çizim: 2. Ak-Kır (İç Oğuz- Oğ Damgası)

Bu damgaların hece okunuşuna bir örnek verecek olursak, "OQ, günahsız olma/quantum; Ok/uma, yorum; Uç, lider, bayrak; On, kozmoz, kozmoz kişisi; At, at, canın tenden dışarı (Tanrıya atılması), egemen... v.b. anlamları taşırlar. Yani her biri tek şekil, tek harf görüntüsünde olmasına karşın, hece olarak ta okunurlar ve önemli olan bu "hece"lerin bir "sözcük" oluşu yukarıda gördüğümüz gibi yalnız başına bir kavramı ifade edişidir. Bu damgaların cümle içinde yer almalarına gelince, her damga, esas olarak kendi kavramını verdiği şekliyle okunur. Örneğin "+" damgası OQ olarak okunur ve bu anlam cümlede yer alır. Ya da cümle içinde damgayı hece haline getiren ve başında bulunan sesli harf kaldırılır. Damga "sessiz harf" haline gelir. Damgalığını kaybetmiş olan şekil, artık "harfleşmiş olduğundan", cümle gereği olan sesli harfle okunur. "OQ" damgası "Q" harfi olmuştur. Önüne A,U,I... sesleri getirilir. OQ damgaları Tanrıya erişmek için gerekli şart, kısacası günahsız olma demektir. UW, OW damgaları şeref, kutsal kişi, mensup olma demektir. Ön-Türklerin ilk damgalarındandır. ÖK damgaları Rab, gök, kral, sembol, sınırlayıcı, kuvvetlendirici olarak bilinir"[6].

Fotoğraf: 4. Çizim: 3. Ak-Yol (Dış Oğuz- Ok Damgası)

Fotoğraf: 5-6. Çizim: 4. Ahmet Yesevi Türbesinde ve Kazak halısında Ak- Korugan (Oğuz damgası)

Orta Asya'dan Anadolu'ya 'Türk Dokumalarında Görülen Ok - Oğ ve Oğuz Damgaları

İsmini Turan'a veren uzun ve sistemli dünya tur ticareti AK-YOL, ince bir şehir hayatı ve kültürü AK-KORUGAN, yarı göçebe hayatı içinde barındıran AK-KIR kültürünün yan yana devam ettiği, "AK SAKAL ATALAR"LA yönetildiği ve her birinin ayrı damgalarının bulunduğu müşahide edilmiştir. "Ak Kır"dakilerin damgası çadırın kubbesi "şangrak"tır. "Ak Yol"dakilerin damgaları artı şeklindeki ok damgası, "Ak Korugan"dakilerin damgası ise her ikisinin birleştiği "şatır gül/çadır gülü" oğuz damgası olduğunu yukarıda belirtmiştik. Bu damgalar yaşayış tarzı ve kültürel yapılarından doğmuş ve Orta Asya'dan Anadolu'ya 'Türk Dokumalarında Görülen en yaygın damgalar OK - OĞ ve OĞUZ damgalarıdır. Halı ve kilimlerde sıkça rastlanan bu damgalar şatır gülü veya çadır gülü motifi olarak da adlandırılırlar.

Fotoğraf: 7-8. Şangrak ve Şatırgülü OĞ damgası

Halılar ve düz dokumaların dilini çözebilmek ve anlayabilmek için, onu üreten toplumların yaşadıkları zaman ve mekân içerisinde oluşmuş, anlaşmalı anlamların, gene söz konusu toplumlarca kutsal kabul edilmiş birikimlerin ve sembol üreten insanların düşünce yapılarının çözümlenmesi demektir. Bu nedenle halılar ve düz dokumaların yüzeylerinde, milimetrik kâğıtlara gelinceye dek hafızalara, hatta bununla da yetinmeyip taşlara kazınmış şekiller ve kuşaktan kuşağa aktarılan geleneksel bilgi birikimlerinin sırlarını içeren zengin bir dünya ile karşılaşırız.

Fotoğraf: 9-10.

Eski Türklerde Halı ve düz dokumalar, çadır evlerin (Ak-Üy / Topak Ev) iç Kısmını döşemek İçin Yapılırdı. Evlenen her genç kız beraberinde en az bir halı götürmek mecburiyetindeydi. Çünkü yeni evlenen kişilere kurulacak her otağa halı gerekli idi. Her çadırın ayrı bir çadır gülü motifi yapılırdı. Çadır evlerin (Ak-Üy / Topak Ev) Kubbe Kısmı Önem arz etmektedir. Çünkü Çadır Şangrak dediğimiz bir kubbe iskelet üzerine kurulmaktadır. Bugün bile Kazak Türkleri biri birine beddua ederken, senin evin Jangrağı yıkılsın diyor. Çadırın kubbe kısmı şema tize edilerek "OĞ DAMGASI" oluşturulmuş ve "ÇADIR GÜLÜ" olarak "İÇ OĞUZ" tarafından kullanılmıştır. Oba konaklayacağı zaman çadırlar kurulurken, çadır evlerin (Ak-Üy / Topak Ev) kapıları kıbleye gelecek şekilde ayarlanırdı. Çadırın Kapılarına astıkları halılara da buna göre motif dokunurdu. Kubbe kısmından içeriye sızan güneş ışınları aynı zamanda güneş saati görevi görürdü. Yani Kır-Gez kadını her gün çadırın içine vuran "İç Oğuz Damgalı" "ÇADIR GÜLÜ" motifiyle adeta konuşur, haşir neşir olur ve ondan vakitleri öğrenirdi.

Fotoğraf: 9-10.Kazak Halılarında Şatırgülü OĞ ve OK Damgası

İlk önceleri "AN" ları (Hayvanları) Evcilleştirerek TUR-AN yolunu oluşturan Dış Oğuz, daha sonraları "İpek Yolu" ve "Baharat Yolu"ile, dünyanın dört bir yanına sallarla ve kervanlar ile ulaşıp ticaret yapmışlardır. Kendilerine yön gösteren "OK DAMGASI"nı "ÇADIR GÜLÜ MOTİFİ" olarak da kullanmışlardır. "KIPÇAKLAR" olarak da bilinen Dış Oğuz'un bir kısmı üçüncü yüzyılda Hıristiyan olunca "OK DAMGASI" ı sembol kullanmaya devam etmişlerdir.

İç Oğuzu ve Dış Oğuzu Bünyesinde barındıran "OĞUZ" ise her iki boyun kullandığı damgayı birleştirerek "ÇADIR GÜLÜ/OĞUZ" Damgasını oluşturup, kullanmaya devam etmiştir.

KAYNAK: Doç. Dr. Tahsin PARLAK

KAYNAKÇA:

Adile Ayda, Etrüskler (Tursaklar) Türk idiler, Ankara, 1992, s.126 .

T. PARLAK, Turan Yolunda Aral'ın Sırları, Ankara, 2007, s. 33.

H. TARCAN, Tarihin Başladığı Ön-Türk Uygarlığı Resmi Tarihin Çöküşü, İstanbul 2003, s. 146-147.

T. PARLAK, Geleneksel Kazak Halı Sanatı (Aral Bölgesi El Halıcılığını Geliştirme Projesi), Ankara 2002, s. 124.

E. YAKUPOĞLU., B. SEYSENOV, Elemge Eygili Korkut Ata Tağlımı Egemendi Elimizde, Almata 2001, s.74.

A. KONSILI, Turan Jane Ulı Topan Su Okıgası, Kızılorda Kalası, Korkıt Ata Atındağı Memlekettik Universiteti Jurnalı, Kızılorda 2001

A. KONSILI, Turan: Nuh'tan Bizge Degin, Kızılorda 1997, s. 6-7.

H. TARCAN, Tarihin Başladığı Ön-Türk Uygarlığı Resmi Tarihin Çöküşü, İstanbul 2003, s. 146-147

C. Alyılmaz, "Gamalı Haç (Svastika)", Töre Dergisi, S.V., İstanbul 2003, s. 17;

C. A.Halilov, Azerbaycan'dan Tapılmış Tunç Kemerler/Amm, C. IV, Bakü 1962, s. 83.

V. ALİYEV, Babaderviş'de Son Tunç ve İlk Demir Devri Yaşayış Yerleri, C. VII, Bakü 1976, Tabla IV. 1.

O. A. ABUBULLAEV, Encolit: Branza na Teri Taridi, Nahçivaskay AŞUR, Bakü 1982, s. 133.

---

[1] T. PARLAK, Turan Yolunda Aral'ın Sırları, Ankara, 2007, s. 31-33.

[2] T. PARLAK, Geleneksel Kazak Halı Sanatı (Aral Bölgesi El Halıcılığını Geliştirme Projesi), Ankara 2002, s. 124.

[3] H. TARCAN, Tarihin Başladığı Ön-Türk Uygarlığı Resmi Tarihin Çöküşü, İstanbul 2003, s. 146-147.

[4] H. TARCAN, a. g. e. s. 160

[5] T. PARLAK, , a. g. e. s. 34-35

[6] H. TARCAN, a. g. e. s. 165

Bunu Paylaş:

Paylaş

İlgili

Troya
20/06/2011
"Ön Türkler" içinde

"Haç" ve "Gamalı Haç" Türk Kültürünün Ürünü
22/08/2011
"Damgalar ve Yazıtlar" içinde

Koç Başı Damgasının Sosyo-Kültürel Önemi
09/05/2011
"Damgalar ve Yazıtlar" içinde

3 Yorum

Jump to comment form | comment rss [?] | trackback uri [?]

Lindy Baracani
8.28.11 / 10am

Your place is valueble for me. Thanks!...

Cevapla

Deniz Güneş
3.4.12 / 8am

Çok teşekkür ederim.. Mükemmel çalışmalarınız benim içsel çizgilerimle o kadar pekişiyor ki. Benim için çok güzel bir kaynaklar dünyası, kendimi bulduğum bir cennet gibi oldunuz. Sevgiler, esenlikler

Cevapla

Oğuz
4.16.12 / 7am

yaptığım bir heykelin . daha doğrusu rölyefin oğ damgasına benzediğini yeni farkettim. iç ve dışa doğru oklar olan bir motif, aynen yaptığım işe benziyor. (fotoğraf 9 alt sıra orta motif.) ve ismim de oğuz gerçekten şaşırdım ve mutlu oldum … http://oqz.deviantart.com/gallery/#/dicwtp

Cevapla

Bir Cevap Yazın

Yorumunuzu buraya yazın...

Kategoriler

- Atatürk Köşesi
- Ön Türkler
- Damgalar ve Yazıtlar
- Dede Korkut
- Destanlar
- Genel
- History of Turks
- Kitap ve Dergi Tanıtımı
- Türk Dili ve Edebiyatı
- Türk Kültürü
- Türk Mitolojisi
- Türk Tarihi

Bağlantılar

- Gelin Kızın Çeyizi
- UQUS Dinleti
- UQUS YouTube

En Fazla Okunan Yazılar

- Gök Çıkrığı ve Felek
- Anadolu Motifleri
- Türkçede Renk Adları
- Yaratılış Destanı
- Türk Bozkır Cemiyeti – Urug – Bod – Bodun – Devlet
- Halı-Kilim Sanatı ve Tarihi
- Acılar, Sevdalar, Umutlar Dokunur Tezgâhlarda
- Hayat Ağacı Simgesi
- Türk Tipi, Türk'ün Fizikî Yapısı
- Turfan Karızları (Yer Altı Su Kanalları)

Eposta ile Blogu Takip Et

Enter your email address to follow this blog and receive notifications of new posts by email.

E-posta Adresi

Takip Et

Diğer 134 aboneye katılın

Gizlilik ve Çerezler: Bu sitede çerez kullanılmaktadır. Bu web sitesini kullanmaya devam ederek bunların kullanımını kabul edersiniz.
Çerezlerin nasıl kontrol edileceği dahil, daha fazla bilgi edinmek için buraya bakın: Çerez Politikası

Kapat ve kabul et